

Міжнародне співробітництво оперативних та інших підрозділів правоохоронних органів під час протидії злочинам, що вчиняються організованими групами і злочинними організаціями, які сформовані на етнічній основі

Севрук В. Г.

кандидат юридичних наук, доцент,
провідний науковий співробітник відділу організації наукової діяльності та захисту прав інтелектуальної власності

Національна академія внутрішніх справ

пл. Солом'янська, 1, Київ, Україна

orcid.org/0000-0003-3444-9706

vovasevrjuklev@gmail.com

Ключові слова: етнічна злочинність, організовані групи, які сформовані на етнічній основі, злочинні організації, які сформовані на етнічній основі, протидія, взаємодія, співробітництво.

Аналіз досліджуваної наукової проблематики щодо протидії злочинам, що вчиняються організованими групами і злочинними організаціями, які сформовані на етнічній основі, наразі зумовлює необхідність подальшого дослідження етнічної злочинності в Україні та світі загалом. Формування українською державою багатовекторного механізму протидії організованим групам і злочинним організаціям, які сформовані на етнічній основі, неможливо без розуміння сутності даної проблеми, відповідних законодавчо закріплених понять та класифікації і виокремлення рис організованої етнічної злочинності, що мають важливе практичне значення для роботи правоохоронних органів та держави, а головним ефективним фактором такої діяльності виступає гарантування безпеки громадянам і цілісності держави від злочинних посягань організованих груп та злочинних організацій, які сформовані на етнічній основі. Таким чином, для ефективного та злагодженого співробітництва правоохоронних органів під час протидії злочинам, що вчиняються організованими групами і злочинними організаціями, які сформовані на етнічній основі, необхідна обґрунтована концепція такого співробітництва, яка на тепер відсутня та в перспективі потребує негайного прийняття і реалізації, що покладе початок упорядкуванню відносин правоохоронних органів з обміну й реалізації інформації, що стосується діяльності як вітчизняних злочинних формувань, так і діяльності організованих злочинних груп іноземних громадян або тих, що сформувалися на етнічній основі. На основі порівняльно-правового дослідження зарубіжного досвіду щодо протидії злочинам, що вчиняються організованими групами і злочинними організаціями, які сформовані на етнічній основі, визначено можливості запровадження позитивного зарубіжного досвіду в роботу правоохоронних органів України. З'ясовано, що значення нашої наукової розвідки передусім полягає в тому, щоб на практиці правоохоронним органам, які займаються протидією організованим групам та злочинним організаціям, які сформовані на етнічній основі, була можливість мати уявлення про це негативне явище.

International cooperation operational and other law enforcement agencies during anti crimes committed by organized groups and criminal organizations formed on ethnic basis

Sevruk V. G.

Candidate of Law, Associate Professor,

Leading Researcher at the Department of Organization of Scientific Activity and Protection of Intellectual Property Rights

National Academy of Internal Affairs

Solomianska square, 1, Kyiv, Ukraine

orcid.org/0000-0003-3444-9706

vovasevruklev@gmail.com

Key words: *ethnic crime, organized groups that are formed on an ethnic basis, criminal organizations that are formed on an ethnic basis, counteraction, interaction, cooperation.*

The analysis of the researched scientific problems on counteraction to crimes committed by organized groups and criminal organizations, which are formed on an ethnic basis, now necessitates further research of ethnic crime in Ukraine and the world in general. Formation by the Ukrainian state of a multi-vector mechanism of counteraction to organized groups and criminal organizations formed on an ethnic basis is impossible without understanding the essence of this problem, relevant legally established concepts and classification and separation of features of organized ethnic crime that are important for law enforcement and the main effective factor in such activities is to guarantee the security of citizens and the integrity of the state from criminal encroachments of organized groups and criminal organizations that are formed on an ethnic basis. Thus, for effective and coordinated cooperation of law enforcement agencies in combating crimes committed by organized groups and criminal organizations, which are formed on an ethnic basis, a sound concept of such cooperation is needed, which is currently absent and in the future requires immediate adoption and implementation. streamlining the relations of law enforcement agencies on the exchange and sale of information concerning the activities of both domestic criminal groups and the activities of organized criminal groups of foreign nationals or those formed on an ethnic basis. Based on a comparative legal study of foreign experience in combating crimes committed by organized groups and criminal organizations formed on an ethnic basis, the possibilities of introducing positive foreign experience in the work of law enforcement agencies of Ukraine are identified. It is noted that the importance of our scientific intelligence, first of all, is that in practice, law enforcement agencies engaged in combating organized groups and criminal organizations, which are formed on an ethnic basis, had the opportunity to have an idea of this negative phenomenon.

Постановка проблеми. Одним із наслідків глобалізації стало посилення криміналізації суспільних відносин як на національному, так і на міжнародному рівнях [1]. Діяльність етнічних злочинних угруповань становить собою одну із найбільш небезпечних форм організованої злочинності. За свідченнями фахівців правоохоронних органів України, організована злочинність має різноплановий характер і проникла у всі сфери суспільного життя. Організовані злочинні угруповання, що мають тривалий кримінальний досвід, на системній основі вчиняють велику кількість тяжких злочинів, значна частина яких

залишається нерозкритою. Як правило, етнічні злочинні угруповання мають транснаціональний характер, що підвищує рівень їхньої суспільної небезпеки та ускладнює їх виявлення [2, с. 191]. Нарощування спільних зусиль правоохоронних органів під час протидії злочинам, що вчиняються організованими групами і злочинними організаціями, які сформовані на етнічній основі, має відбуватися в більш ширшому контексті щодо забезпечення національної безпеки.

Організована злочинність натеper охоплює як східну, так і західну півкулі й включає осіб з етнічними або культурними зв'язками з Європи,

Африки, Азії та Близького Сходу. Крім того, її присутність у певній галузі становить значну загрозу для національної безпеки у вигляді серйозних наслідків для громадської безпеки, сфери охорони здоров'я, демократичних інститутів, економічної стабільності тощо. Члени організованих злочинних груп постійно прагнуть корумпувати чиновників як усередині країни, так і за кордоном, проникнути на глобальні енергетичні та стратегічно матеріальні ринки, які життєво важливі для інтересів національної безпеки, а також надають матеріально-технічну й іншу підтримку терористам та іноземним розвідувальним службам. Тому не дивно, що в кожній країні світу існують спеціальні підрозділи, інколи навіть організації правоохоронної направленості, метою діяльності яких є протидія організованій злочинності [3, с. 282].

Відповідно, основним обов'язком правоохоронних органів є швидке розкриття і розслідування злочинів, що вчиняються організованими групами і злочинними організаціями, які сформовані на етнічній основі, що неможливо без ефективного та злагодженого міжнародного співробітництва цих органів.

Таким чином, для ефективного та злагодженого співробітництва правоохоронних органів під час протидії злочинам, що вчиняються організованими групами і злочинними організаціями, які сформовані на етнічній основі, необхідна обґрунтована концепція такого співробітництва, яка сьогодні відсутня та в перспективі потребує негайного прийняття і реалізації, що покладе початок упорядкуванню відносин правоохоронних органів з обміну й реалізації інформації, що стосується діяльності як вітчизняних злочинних формувань, так і діяльності організованих злочинних груп іноземних громадян або тих, що сформувалися на етнічній основі.

Теоретичним і практичним проблемам, пов'язаним з міжнародним співробітництвом оперативних та інших підрозділів правоохоронних органів під час протидії злочинам, що вчиняються організованими групами і злочинними організаціями, які сформовані на етнічній основі, приділяли увагу відомі вітчизняні та зарубіжні вчені в різних галузях, зокрема В.С. Буркаль, А.В. Войціховський, А.А. Глазков, Р.Р. Грень, Є.В. Зозуля, О.В. Ілляшенко, О.Г. Кальман, П.М. Каркач, Г.В. Кириченко, А.В. Коваленко, О.В. Краснов, Я.О. Морозова, С.М. Невмержицький, О.М. Поздняков, В.В. Ремський, О.І. Харабєрюш, С.В. Чучко, С.А. Шепетько.

Мета статті – проаналізувати стан та дослідити окремі проблемні питання, що виникають під час міжнародного співробітництва оперативних та інших підрозділів правоохоронних органів під час протидії злочинам, що вчиняються орга-

нізованими групами і злочинними організаціями, які сформовані на етнічній основі.

Виклад основного матеріалу дослідження. Правильно організована взаємодія правоохоронних органів містить значні потенційні можливості щодо зменшення кількості нерозкритих злочинів, здійснення профілактичних заходів, підвищення ефективності правоохоронної діяльності в цілому [4, с. 97]. Отже, взаємодія є обов'язковою категорією для успішного здійснення будь-якої спільної діяльності. Не є винятком розкриття і розслідування кримінальних правопорушень, адже ефективність поєднання сил і засобів правоохоронних органів забезпечить найбільш швидке притягнення до відповідальності винних у вчиненні протиправного діяння. Протидії злочинам, що вчиняються організованими групами і злочинними організаціями, які сформовані на етнічній основі, також вимагає від відповідних підрозділів правоохоронних органів спільних заходів і проведення процесуальних дій [5, с. 267].

Стаття 5-1 Закону України «Про оперативно-розшукову діяльність» визначає міжнародне співробітництво у сфері оперативно-розшукової діяльності так: «Співробітництво у сфері оперативно-розшукової діяльності між міністерствами, іншими центральними органами виконавчої влади, державними органами, до складу яких входять оперативні підрозділи, визначені у статті 5 цього Закону, та правоохоронними і спеціальними службами інших держав, які мають у своєму складі відповідні підрозділи, а також з міжнародними правоохоронними організаціями, здійснюється відповідно до законодавства України, міжнародних договорів України, а також установчих актів та правил міжнародних правоохоронних організацій, членом яких є Україна» [6].

Важливим документом виступає також Стратегія розвитку Міністерства внутрішніх справ України до 2020 р. [7]. Цей документ приділяє досить багато уваги саме взаємодії різних структур і відомств поліції під час запобігання та протидії злочинності, зокрема в міжнародному аспекті (тісна робота з Інтерполом). Зазначена Стратегія пропонує підвищити ефективність роботи і взаємодії всіх підрозділів МВС через максимальне використання інформаційно-комунікаційних технологій, а також через створення відповідних механізмів взаємодії сучасного зразка, взявши за основу міжнародний досвід [8, с. 52].

Організаційні форми взаємодії оперативних підрозділів правоохоронних органів України передбачені спільними відомчими нормативними актами МВС, СБУ, ДМСУ, ДПСУ, ДПтСУ або витікають з їхніх вимог. Згідно зі статтею 7 Закону України «Про оперативно-розшукову діяльність» оперативні підрозділи зобов'язані здійснювати

взаємодію між собою та іншими правоохоронними органами, в тому числі відповідними органами іноземних держав та міжнародними антитерористичними організаціями, з метою швидкого і повного попередження, виявлення та припинення злочинів [9, с. 100].

Отже, етнічна злочинність на сучасному етапі розвитку суспільства становить надзвичайно серйозну небезпеку для його подальшого розвитку. Вийшовши за межі кордонів певної держави, злочинність набула небезпечного транснаціонального характеру. Сьогодні уряду будь-якої держави (незалежно від засобів і ресурсів, якими вона володіє) украй складно вживати заходів, що ефективні для боротьби з транснаціональною організованою злочинністю, не вдаючись до тієї або іншої форми міжнародного співробітництва. Усі країни світу повинні усвідомлювати, що жодна з них не захищена від зіткнення із транснаціональною злочинністю. Саме тому в сучасному міжнародному праві боротьба зі злочинністю належить до пріоритетних напрямів міжнародного співробітництва всіх держав і зумовлена необхідністю взаємодії держав у цій важливій справі [10].

Враховуючи те, що Україна стала об'єктом зростаючої зацікавленості міжнародних злочинних угруповань (зокрема, у сферах відмивання «брудних» грошей, незаконної міграції, торгівлі людьми, зброєю, небезпечними матеріалами, наркотичними речовинами тощо), то вирішення Україною важливих соціально-економічних, політичних та інших завдань практично неможливо без її участі в міжнародному співробітництві в боротьбі зі злочинністю, в діяльності міжнародних правоохоронних організацій. З огляду на це участь нашої держави в міжнародній співпраці у галузі протидії злочинності, на основі норм і принципів міжнародного права є досить важливою. Цілком зрозуміло, що таке співробітництво України з країнами світу, міжнародними організаціями є вагомою умовою успішного вирішення багатьох проблем не лише зовнішньополітичного, зовнішньоекономічного, а й внутрішнього характеру [10].

Організовані групи і злочинні організації, які сформовані на етнічній основі, мають злочинні зв'язки в різних державах, тому міжнародне співробітництво являється ефективним засобом протидії таким групам.

Слід визнати, що міжнародне співробітництво правоохоронних органів України та інших європейських держав у сфері протидії злочинам, що вчиняються організованими групами і злочинними організаціями, які сформовані на етнічній основі, є вкрай важливим і повинно бути чітко скоординованим, зокрема з питань правового використання підсистем та розробки нових на

міждержавному рівні, що дозволить надалі підвищити рівень протидії злочинам, що вчиняються організованими групами і злочинними організаціями, які сформовані на етнічній основі, та більш ефективно вирішити дану проблему [11].

У свою чергу міжнародне співробітництво в боротьбі зі злочинністю як напрям кримінальної політики держави має різні аспекти, серед яких можна зазначити інформаційно-аналітичний, організаційно-правовий, методичний та ресурсний аспекти [12, с. 65].

Щодо міжнародної взаємодії правоохоронних органів, то тут існує спільний наказ Міністерства внутрішніх справ України, Генеральної прокуратури України, Служби безпеки України, Державної фіскальної служби України «Про затвердження Інструкції та порядок використання правоохоронними органами можливостей НЦБ Інтерполу в Україні в попередженні, розкритті та розслідуванні злочинів», котрим із ціллю покращення співпраці правоохоронних органів України з правоохоронними департаментами іноземних держав у рамках Міжнародної організації кримінальної поліції Інтерполу встановлено шляхи їхньої співпраці щодо підвищення якості боротьби з криміналітетом. Ця вищевказана Інструкція була розроблена відповідно до нормативно-правової бази України, яка дає можливість співпрацювати Національному Центральному бюро Інтерполу України з Генеральним секретаріатом Інтерполу зарубіжних держав щодо розкриття та розслідування злочинів, які виходять за межі України не тільки кримінального спрямування але й економічного [13].

Щодо практичних контактів наших слідчих та оперативних співробітників з країнами дальнього і ближнього зарубіжжя для міжнародного співробітництва у протидії злочинності, то станом на 2016 р. діє 40 двосторонніх договорів з усіма республіками колишнього СРСР, Польщею, США, Канадою, Бразилією та ін. Крім того, налічується близько 50-ти міжвідомчих договорів, які є правовою основою переважно для реалізації кримінально-процесуальних заходів боротьби зі злочинністю. Щодо міжнародного співробітництва у сфері оперативно-розшукової діяльності, то найбільш ефективно воно здійснюється з державами СНД. Надійними партнерами у вирішенні цієї проблеми є Інтерпол та Європол – це організації, які зможуть надати реальну допомогу. Відповідно до цих документів сторони для запровадження заходів з протидії організованій злочинності співпрацюють, що відбувається в таких формах, як: а) передача оперативно-розшукової інформації щодо осіб, що причетні до міждержавної злочинності (80%); б) проведення за запитами розшукових заходів та процесуальних дій щодо справ про зло-

чини, що пов'язані з ОЗГ, які мають міждержавні зв'язки (65%); в) проведення погоджених заходів (операцій) із перекриття каналів переправлення наркотиків (88%); г) використання технічних засобів з виявлення та припинення легалізації коштів, що отримані внаслідок злочинної діяльності тощо (45%). Міждержавна угода є універсальною формою такої взаємодії [14, с. 180].

Згідно із Законом України «Про основи національної безпеки України» «поширення корупції в органах державної влади, зрощення бізнесу і політики, організованої злочинної діяльності» є однією із загроз у сфері державної безпеки [15, ст. 7]. У тому самому Законі основними напрямками державної політики у сфері державної безпеки названо такі:

- зосередження ресурсів і посилення координації діяльності правоохоронних, розвідувальних і контррозвідувальних органів України для боротьби з організованою злочинністю й наркобізнесом;

- участь України в міжнародному співробітництві у сфері боротьби з міжнародною злочинністю, тероризмом, наркобізнесом, нелегальною міграцією [15, ст. 8].

Для протидії вищевказаним злочинам важливою є співпраця між органами правосуддя на національному, європейському (EUROPOL, FRONTEX, OLAF, ОБСЄ, Рада Європи) та міжнародному рівнях (INTERPOL, FATF, ООН). Поміж іншого, така співпраця спрямована на розвиток обміну інформацією, засобами зв'язку, а також сучасними методами та засобами розслідування кримінальних правопорушень, що вчиняються у складі організованих груп і злочинних організацій [16, с. 24; 17, с. 177].

Така взаємодія може здійснюватися й з компетентними суб'єктами міжнародного права (Інтерпол, Європол та ін.). Для прикладу, можна відзначити взаємодію вітчизняних правоохоронних інституцій з Європолом. Загалом, ця взаємодія зводиться до таких видів напрямів її здійснення, як: 1) обмін інформацією (відповідно до національного законодавства держав – членів ЄС) між офіцерами зв'язку Європолу (ELOs) кожної з країн; 2) реалізація відповідних заходів національними поліцейськими органами за допомогою оперативного аналізу інформації; 3) підготовка стратегічних рапортів (оцінювання загрози зростання кількості злочинів) і аналіз кримінальної активності на підставі інформації, наданої державами – членами ЄС, зібраної самим Європолом або отриманої з інших джерел; 4) проведення експертизи й технічної підтримки розслідувань та поліцейських операцій у межах ЄС під контролем і за відповідальності зацікавлених держав; 5) розвиток аналітичних поліцейських підрозділів

і гармонізації методів ведення слідства в державах – членах ЄС [18, с. 128–129].

Серед факторів, що знижують дієвість заходів протидії транснаціональній економічній злочинності, необхідно вказати і відсутність всеохоплюючої взаємодії держав на цьому напрямі, а також недостатньо ефективне використання можливостей спеціальних наднаціональних правоохоронних структур (Інтерпол, Європол, Євроюст) [19]. Робочий апарат Укрбюро Інтерполу є центром координації й забезпечення взаємодії правоохоронних та інших органів державної влади України з компетентними органами іноземних держав з питань, що належать до сфери діяльності Інтерполу та Європолу [20]. Іншими словами, взаємодія між правоохоронними органами та Інтерполом і Європолом безпосередньо спрямовано на обмін інформацією, що може виражатися у формі інформаційно-аналітичного співробітництва, інформаційно-оперативного та інформаційно-правового забезпечення. Взаємодія оперативних підрозділів органів внутрішніх справ України з органами та службами зарубіжних держав щодо вирішення питань боротьби зі злочинністю, що має транснаціональний характер або виходить за межі країни, здійснюється тільки через Національне центральне бюро Інтерполу. При цьому необхідно звернути увагу на те, що правоохоронні відомства країн, з якими наша держава має спільний кордон, також визначають, що однією з найбільш ефективних форм забезпечення практичної взаємодії правоохоронних органів із зарубіжними партнерами в боротьбі зі злочинністю (особливо організованою, незаконним оборотом наркотиків, зброї і культурних цінностей, економічними злочинами) є інститут представників правоохоронних органів, що працюють на постійній основі в іноземних державах («поліцейські аташе»), який має значний розвиток у світі [12].

Сьогодні, крім держав-членів Європейського Союзу, за двосторонніми стратегічними та оперативними угодами Європол співпрацює також із Канадою, США, Ісландією, Норвегією, Росією, Швейцарією, Туреччиною, Албанією, Боснією і Герцеговиною, Хорватією, Македонією, Молдовою й такими міжнародними організаціями, як Європейський банк розвитку та заощаджень, Міжнародна організація кримінальної поліції (Інтерпол), Всесвітня митна організація (WCO) та Європейський центр контролю за наркотиками і наркоманією (EMCDDA) [21].

Натепер вагомою перешкодою для розвитку транскордонного співробітництва залишається неузгодженість вітчизняного законодавства у сфері комплексної взаємодії правоохоронних органів у боротьбі з організованою злочинністю. Це проявляється в застарілості окремих правових

норм підзаконних нормативно-правових актів, які регулюють порядок координації правоохоронних органів, а також у відсутності систематичного комплексного обміну інформацією в режимі реального часу як між суб'єктами боротьби з організованою злочинністю, так й іншими органами державної влади та громадськими інституціями. Така ситуація негативно впливає на кількісні та якісні показники діяльності суб'єктів, які здійснюють боротьбу з організованою злочинністю, а також на оцінку їхньої діяльності з боку громадського суспільства [22, с. 103].

Наступним, не менш важливим напрямом взаємодії на глобальному (універсальному) рівні, який сформувався саме в новітню історію української державності, є співпраця правоохоронних органів України зі спеціальними інституціями ООН, які ведуть боротьбу з транснаціональними формами організованої злочинності [12].

Їх проведення дозволило суттєво поліпшити стан боротьби з міжнародним криміналом етнічної спрямованості. Окрім країн-учасниць СНД, країн Європи, МВС України розвивало міжнародне співробітництво з правоохоронними органами США. Співпраця правоохоронних органів України та Сполучених Штатів Америки регламентована Меморандумом про взаєморозуміння між Урядами обох держав щодо допомоги з правоохоронних питань, який був підписаний ще у 2002 році. Відповідно до положень Меморандуму в Україні створено програмно-технічну інфраструктуру для забезпечення оперативно-розшукової діяльності підрозділів Міністерства. Крім того, було проведено навчальні тренінги з підготовки фахівців у сфері внутрішньої безпеки та боротьби з корупцією [12, с. 392].

Серед інших практичних здобутків співпраці – організоване з ініціативи Департаменту юстиції США у Вашингтоні систематичне навчання груп керівників структурних підрозділів МВС, СБУ, Генпрокуратури України. Також було розроблено єдину правову інформаційну систему в Україні, проводиться цілеспрямована робота щодо вивчення досвіду ФБР США щодо створення спільних (з Росією та Італією) робочих груп із розслідування діяльності й забезпечення взаємодії для ліквідації транснаціональних мафіозних злочинних угруповань [12, с. 221].

Загальновизнаною і важливою формою співробітництва, налагодження контактів у рамках Міжнародної організації кримінальної поліції стала участь у конференціях, нарадах, симпозіумах, які провадяться Генеральним секретаріатом організації за різними напрямками боротьби зі злочинністю. Протягом усього періоду співпраці представники правоохоронних органів України беруть активну участь у цих заходах. Результатом участі

працівників апарату НЦБ у конференціях стало створення у вересні 1997 р. на базі НЦБ національного консультативного пункту з проблем комп'ютерних злочинів, завдяки чому з'явилася можливість більш оперативно, професійно, кваліфіковано виробляти як стратегію, так і тактичні прийоми боротьби з цим видом злочинності, що є реальною загрозою для економіки, фінансової і банківської систем української держави [23; 12].

У рамках Співдружності Незалежних Держав (СНД) створені й активно функціонують два координаційних центру боротьби зі злочинністю. Це Бюро з координації боротьби з організованою злочинністю та іншими небезпечними видами злочинів на території держав Співдружності і Рада міністрів внутрішніх справ держав – учасниць Співдружності. Пріоритетними напрямками діяльності є:

- надання правової допомоги в кримінальних справах та оперативне супроводження розслідуваних кримінальних справ;
- сприяння встановленню, затриманню та екстрадиції злочинців, розшукуваних на міждержавному рівні;
- організація забезпечення одноразових комплексних операцій, оперативно-профілактичних заходів з актуальних напрямів боротьби зі злочинністю [24; 25].

Успішно розвивається співробітництво української сторони з Міжнародною організацією з міграції, провідна роль в якому належить Міністерству внутрішніх справ. У цьому напрямі МВС України разом із Державною прикордонною службою України (ДПСУ) налагодило активну співпрацю з Міжнародною організацією з міграції (МОМ) та її представництвом в Україні. Основними напрямками співпраці є впровадження найкращого досвіду у сфері центрів тимчасового перебування іноземців та у сфері захисту прав мігрантів за допомогою створення спільних механізмів контролю за умовами проживання, надання гуманітарної допомоги та поліпшення доступу мігрантів до кваліфікованих медичних, правових, перекладацьких та інших соціальних послуг [26; 12].

Необхідно зауважити, що міжнародне співробітництво України зводиться не лише до здійснення практичних заходів для розкриття злочину, розшуку і видачі злочинців зацікавленій державі. Важливим чинником ефективної протидії будь-яким проявам злочинності є налагодження співпраці між державами щодо обміну досвідом; проведення наукових досліджень; надання професійно-технічної допомоги; обміну й навчання фахівців у міжнародних і національних центрах тощо [10].

Отже, основними формами міжнародної співпраці з виявлення зазначених злочинів та осіб, які

входять у склад ОЗГ, є: обмін оперативно-розшуковою та іншою правовою інформацією в основі направлення та виконання запитів і повідомлень щодо членів злочинних груп та способів учинення контрабанди; спільне проведення спеціальних операцій типу «Канал» і міжнародних контрольованих постачань з перекриття наркотрафіків; проведення заходів із профілактики міжнародного наркобізнесу; оголошення розшуку членів ОЗГ на основі міждержавних договорів з виконання персональних звернень до держави-партнера; розроблення проблем з вивчення та аналізу детермінантів, які спонукають учинення міжнародних наркозлочинів та запровадження заходів їх усунення; організація спільних навчань з проведення міжнародних 138-ми контрольованих постачань наркотичних засобів, а також обмін досвідом роботи поліцейських та інших органів у протидії наркобізнесу.

У підсумку необхідно відзначити, що міжнародна взаємодія правоохоронних органів під час протидії злочинам, які вчиняються організованими групами і злочинними організаціями, котрі сформовані на етнічній основі, вимагає активної співпраці, вдосконалення правового регулювання, постійного обміну інформацією, пошуку найбільш раціональних форм та їх впровадження в практичну діяльність, а також детального комплексного наукового дослідження.

Висновки. Підбиваючи підсумок, треба вказати, що серед опитаних респондентів оперативних працівників 61% з них вважають, що взаємодія з іншими оперативними підрозділами повинна здійснюватися шляхом обміну оперативною інформацією, 31% – шляхом спільного аналізу оперативної інформації, 27% – спільного плану оперативних заходів, 50% – спільного проведення оперативних заходів. А також для усунення існуючих недоліків щодо взаємодії правоохоронних органів з протидії злочинам, що вчиняються організованими групами і злочинними організаціями, які сформовані на етнічній основі, необхідно:

- створити на законодавчому рівні дійсно робочий координаційний орган (спеціальний підрозділ), який би ефективно і цілеспрямовано займався організацією взаємодії між правоохоронними органами з протидії злочинам, що вчиняються організованими групами і злочинними організаціями, які сформовані на етнічній основі. За результатами анкетування 79% опитаних – за створення відповідного підрозділу в структурі МВС;

- розробити та прийняти спеціальний єдиний нормативний акт, який би регламентував питання взаємодії між правоохоронними органами під

час протидії злочинам, що вчиняються організованими групами і злочинними організаціями, які сформовані на етнічній основі, та визначив би конкретну відповідальність кожного із суб'єктів за неналежне його виконання. Серед опитаних 96% вважають, що у відомчих нормативних актах узагалі не визначений такий порядок взаємодії підрозділів правоохоронних органів, а 91% респондентів – за прийняття концептуальної програми щодо протидії злочинам, що вчиняються організованими групами і злочинними організаціями, які сформовані на етнічній основі, яка передбачала би стратегію, засоби та координацію зусиль у цій справі;

- проводити сумісний аналіз оперативної обстановки з наступним інформуванням суб'єктів взаємодії один одного з метою прийняття своєчасних рішень відносно ефективної протидії найбільш резонансним злочинам та розшуку злочинців;

- організовувати наукові конференції, «круглі столи», семінари з метою висвітлення на науковій основі проблем, які мають місце в наш час з питання взаємодії між правоохоронними органами протидії злочинам, що вчиняються організованими групами і злочинними організаціями, які сформовані на етнічній основі, та підготовка на цій основі методичних рекомендацій з удосконалення цього питання для практичних працівників;

- необхідне взаємне використання можливостей правоохоронних органів для підвищення професійної кваліфікації працівників, а особливо створення спеціальних курсів у рамках перепідготовки та підвищення кваліфікації працівників слідчих органів та оперативних підрозділів Національної поліції України (МВС), СБУ, ДМС тощо.

- налагодити взаємодію оперативних працівників та слідчих у процесі запобігання, виявлення, припинення та розслідування кримінальних правопорушень, яка має не альтернативний, а обов'язковий характер. Це пояснюється тим, що в сучасних умовах неможливе швидке та повне попередження, виявлення, припинення більшості тяжких злочинів без застосування ОРЗ і спеціальних методів;

- процес взаємодії оперативних підрозділів МВС України з іншими підрозділами та службами під час попередження, розкриття та розслідування злочинів являє собою регламентований законами та підзаконними нормативними актами комплекс заходів з ефективного використання наявних сил, засобів та методів оперативно-розшукового та процесуального характеру й процесуального закріплення їхніх результатів.

Література

1. Краснов О. Транснаціональна організована злочинність: риси та напрями протидії. *Вісник Національної академії Державної прикордонної служби України. Серія «Юридичні науки»*. 2019. Вип. 3. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/vnadpcurn_2019_3_11

2. Невмержицький С.М. Сутність етнічної організованої злочинності в Україні. *Актуальні проблеми вітчизняної юриспруденції*. 2019. № 1. С. 191–194.
3. Морозова Я.О. Значення та особливості міжнародного співробітництва в процесі протидії організованої злочинності загальнокримінальної спрямованості. *Вісник Луганського державного університету внутрішніх справ імені Е.О. Дідоренка*. 2018. Вип. 1. С. 281–290.
4. Хараберюш О.І. Особливості взаємодії оперативних підрозділів правоохоронних органів України щодо протидії організованим злочинним угрупованням у сфері нелегальної міграції. *Право і Безпека*. 2006. Т. 5. № 5. С. 97–100.
5. Чучко С. Особливості взаємодії правоохоронних органів у розслідуванні шахрайства в купівлі-продажу товарів через мережу Інтернет. *Підприємництво, господарство і право*. 2020. № 12. С. 267–271.
6. Про оперативно-розшукову діяльність : Закон України від 18.02.1992 р. *ВВР*. 1992. № 22. Ст. 303.
7. Про схвалення Стратегії розвитку органів системи Міністерства внутрішніх справ на період до 2020 року : розпорядження Кабінету Міністрів України від 15 листоп. 2017 р. № 1023-р. *Офіційний вісник України*. 2018. № 23. С. 259. Ст. 808.
8. Коваленко А.В. Взаємодія поліції з іншими суб'єктами протидії злочинності. *Південноукраїнський правничий часопис*. 2018. № 4. С. 50–53.
9. Грень Р.Р. Взаємодія оперативних підрозділів правоохоронних органів України у протидії злочинам у сфері обігу наркотичних засобів. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія «Право»*. 2016. Вип. 38 (2). С. 99–102.
10. Войціховський А.В. Міжнародне співробітництво у боротьбі зі злочинністю як пріоритетний напрям зовнішньої політики України. *Право і Безпека*. 2010. № 3 (35). С. 10–15.
11. Ілляшенко О.В. Взаємодія правоохоронних органів України та інших європейських країн з питань запобігання незаконній торгівлі органами і тканинами людини. *Юридична наука*. 2015. № 2. С. 126–135.
12. Зозуля Є.В. Міжнародне співробітництво органів внутрішніх справ України: історико-правове дослідження : монографія. Донецьк : ДЮІ, 2014. 802 с.
13. Кальман О.Г. Боротьба зі злочинністю у сфері підприємницької діяльності. Харків : Право, 2001. С. 186–210.
14. Кириченко Г.В. Запобігання контрабанді наркотичних засобів (кримінологічне дослідження) : монографія ; за заг. ред. І.Г. Богатирьова. Київ : Дакор, 2014. 228 с.
15. Про основи національної безпеки України : Закон України від 19 черв. 2003 р. № 964. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/964-15#Text>
16. Підсумки роботи Міжвідомчого науково-дослідного центру з проблем боротьби з організованою злочинністю при Раді національної безпеки і оборони України. Київ, 2014. 200 с.
17. Ремський В.В. Кримінально-правова та кримінологічна характеристики «етнічних» злочинних груп і злочинних організацій. *Юридичний часопис Національної академії внутрішніх справ*. 2015. № 1. С. 167–179.
18. Каркач П.М. Координація діяльності правоохоронних органів держав – членів Європейського Союзу. *Історико-правовий часопис*. 2013. № 1. С. 127–134.
19. Буркаль В.С. Протидія транснаціональній організованій злочинності у сфері економіки : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.08. Ірпінь, 2019. 242 с.
20. Про затвердження Положення про Робочий апарат Укрбюро Інтерполу : наказ МВС України від 22 черв. 2012 р. № 560. URL: <https://ips.ligazakon.net/document/MVS374>
21. Підписання угоди про стратегічну співпрацю України з Європол. 4 груд. 2009 р. URL: <http://www.mfa.gov.ua/eu/ua/publication/content/38417.htm>
22. Шепетько С.А. Міжвідомче інформаційно-аналітичне забезпечення діяльності суб'єктів, які здійснюють боротьбу з організованою злочинністю. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія «Право»*. 2017. Вип. 43 (2). С. 102–105.
23. Про створення на базі ЦБ Інтерполу в Україні національного центрального консультативного пункту з проблем комп'ютерної злочинності : наказ МВС України від 17 серп. 1996 р. № 572 // Архів РСУГУМВС України в Донецькій області. Арх. 79.Ф. 20. Д. 3. Т. 5. Арк. 6–7.
24. О координации международного сотрудничества в системе МВД России : приказ МВД России от 31 окт. 2017 г. № 822.
25. Поздняков А.Н., Глазков А.А. Международное сотрудничество в сфере оперативно-розыскной деятельности по борьбе с этническими преступными структурами. *Социально-политические науки*. 2018. № 2. С. 222–225.
26. МОМ в Україні : довідк. інформ. URL: <http://dmsu.gov.ua/mizhнародne-spivrobotnytstvo/637-spivrobotnytstvo-z-mom>

References

1. Krasnov, O. (2019). Transnatsionalna orhanizovana zlochynnist: rysy ta napriamy protydii [Transnational organized crime: features and directions of counteraction]. *Visnyk Natsionalnoi akademii Derzhavnoi prykordonnoi sluzhby Ukrainy, Bulletin of the National Academy of the State Border Guard Service of Ukraine*, 3. Retrieved from http://nbuv.gov.ua/UJRN/vnadpcurn_2019_3_11 [in Ukrainian].
2. Nevmerzhytskyi, S.M. (2019). Sutnist etnichnoi orhanizovanoi zlochynnosti v Ukraini [The essence of ethnic organized crime in Ukraine]. *Aktualni problemy vitchyznianoï yurysprudentsii, Actual problems of domestic jurisprudence*, 1, 191-194 [in Ukrainian].
3. Morozova, Ya.O. (2018). Znachennia ta osoblyvosti mizhnarodnoho spivrobotnytstva v protsesi protydii orhanizovanoi zlochynnosti zahalnokryminalnoi spriamovanosti [Significance and features of international cooperation in the process of combating organized crime of general criminal orientation]. *Visnyk Luhanskoho derzhavnogo universytetu vnutrishnikh sprav imeni E.O. Didorenka, Bulletin of Luhansk State University of Internal Affairs named after E.A. Didorenko*, 1, 281-290 [in Ukrainian].
4. Kharaberiush, O.I. (2006). Osoblyvosti vzaiemodii operatyvnykh pidrozdiliv pravookhoronnykh orhaniv Ukrainy shchodo protydii orhanizovanykh zlochynnykh uhrupuvanniam u sferi nelegalnoi mihratsii [Peculiarities of interaction of operative subdivisions of law enforcement bodies of Ukraine on counteraction to organized criminal groups in the sphere of illegal migration]. *Pravo i Bezpeka, Law and Security*, 5(5), 97-100 [in Ukrainian].
5. Chuchko, S. (2020). Osoblyvosti vzaiemodii pravookhoronnykh orhaniv u rozsliduvanni shakhraistva v kupivli-prodazhu tovariv cherez merezhu Internet [Features of law enforcement cooperation in the investigation of fraud in the sale of goods via the Internet]. *Pidpriemnytstvo, hospodarstvo i pravo, Entrepreneurship, economy and law*, 12, 267-271 [in Ukrainian].
6. Pro operatyvno-rozshukovu diyalnist: Zakon Ukrainy vid 18.02.1992 r. // VVR. 1992. № 22. St. 303 [in Ukrainian].
7. Rozporiadzhennia Kabinetu Ministriv Ukrainy "Pro skhvalennia Stratehii rozvytku orhaniv systemy Ministerstva vnutrishnikh sprav na period do 2020 roku": vid 15 lystop. 2017 r. No. 1023-r [Order of the Cabinet of Ministers of Ukraine "On approval of the Strategy for the development of the system bodies of the Ministry of Internal Affairs for the period up to 2020" from November 15, 2017, No. 1023-r]. *Ofitsiyni visnyk Ukrainy, Official Gazette of Ukraine*, 23, 259, 808 [in Ukrainian].
8. Kovalenko, A.V. (2018). Vzaiemodii politsii z inshymy subiektamy protydii zlochynnosti [Interaction of the police with other subjects of counteraction to crime]. *Pivdenoukrainskyi pravnychi chasopys, South Ukrainian Law Journal*, 4, 50-53 [in Ukrainian].
9. Hren, R.R. (2016). Vzaiemodii operatyvnykh pidrozdiliv pravookhoronnykh orhaniv Ukrainy u protydii zlochynam u sferi obihu narkotychnykh zasobiv [Interaction of operative subdivisions of law enforcement bodies of Ukraine in counteraction to crimes in the sphere of drug trafficking]. *Naukovyi visnyk Uzhhorodskoho natsionalnoho universytetu, Scientific Bulletin of Uzhhorod National University*, 38(2), 99-102 [in Ukrainian].
10. Voitsikhovskiy, A.V. (2010). Mizhnarodne spivrobotnytstvo u borotbi zi zlochynnistiu yak priorytetnyi napriamok zovnishnoi polityky Ukrainy [International cooperation in the fight against crime as a priority of Ukraine's foreign policy]. *Pravo i Bezpeka, Law and Security*, 3(35), 10-15 [in Ukrainian].
11. Illiashenko, O.V. (2015). Vzaiemodii pravookhoronnykh orhaniv Ukrainy ta inshykh yevropeiskykh krain z pytan zapobihannia nezakonnii torhivli orhanamy i tkanynamy liudyny [Interaction of law enforcement agencies of Ukraine and other European countries on issues of prevention of illegal trade in human organs and tissues]. *Yurydychna nauka, Legal science*, 2, 126-135 [in Ukrainian].
12. Zozulia, Ye.V. (2014). Mizhnarodne spivrobotnytstvo orhaniv vnutrishnikh sprav Ukrainy: istoryko-pravove doslidzhennia [International cooperation of internal affairs bodies of Ukraine: historical and legal research]. Donetsk: DYUI [in Ukrainian].
13. Kalman, O.H. [2001]. *Borotba zi zlochynnistiu u sferi pidpriemnytskoi diialnosti [Fight against crime in the sphere of entrepreneurial activity]*. Kharkiv: Pravo [in Ukrainian].
14. Kyrychenko, H.V. (2014). *Zapobihannia kontrabandi narkotychnykh zasobiv (kryminolohichne doslidzhennia) [Prevention of drug smuggling (criminological research)]*. I.H. Bohatyrov (Eds.). Kyiv: Dakor [in Ukrainian].
15. Zakon Ukrainy "Pro osnovy natsionalnoi bezpeky Ukrainy": vid 19 cherv. 2003 r. No. 964 [Law of Ukraine "On the foundations of national security of Ukraine" from June 19, 2003, No. 964]. (n.d.). zakon.rada.gov.ua. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/964-15#Text> [in Ukrainian].
16. *Pidsumky roboty Mizhvidomchoho nauково-doslidnoho tsentru z problem borotby z orhanizovanoi zlochynnistiu pry Radi natsionalnoi bezpeky i oborony Ukrainy [Results of the Interdepartmental Research*

- Center for Combating Organized Crime under the National Security and Defense Council of Ukraine*. (2014). Kyiv [in Ukrainian].
17. Remskiy, V.V. (2015). Kryminalno-pravova ta kryminolohichna kharakterystyky "etnichnykh" zlochynnykh hrup i zlochynnykh orhanizatsii [Criminal law and criminological characteristics of "ethnic" criminal groups and criminal organizations]. *Yurydychnyi chasopys Natsionalnoi akademii vnutrishnikh sprav, Legal Journal of the National Academy of Internal Affairs*, 1, 167-179 [in Ukrainian].
 18. Karpach, P.M. (2013). Koordynatsiia diialnosti pravookhoronnykh orhaniv derzhav - chleniv Yevropeiskoho Soiuzu [Coordination of the activities of law enforcement agencies of the member states of the European Union]. *Istoryko-pravovyi chasopys, Historical and legal journal*, 1, 127-134 [in Ukrainian].
 19. Burkal, V.S. (2019). Protydiia transnatsionalnii orhanizovani zlochynnosti u sferi ekonomiky [Counteraction to transnational organized crime in the sphere of economy]. *Candidate's thesis*. Irpin [in Ukrainian].
 20. Nakaz MVS Ukrainy "Pro zatverdzhennia Polozhennia pro Robochyi aparat Ukrbiuro Interpolu": vid 22 cherv. 2012 r. No. 560 [Order of the Ministry of Internal Affairs of Ukraine "On approval of the Regulations on the Working Staff of the Ukrbureau of Interpol" from June 22, 2012, No. 560]. (n.d.). *ips.ligazakon.net*. Retrieved from <https://ips.ligazakon.net/document/MVS374> [in Ukrainian].
 21. Pidpysannia uhody pro stratehichnu spivpratsiu Ukrainy z Yevropolom [Signing of the agreement on strategic cooperation of Ukraine with Europol]. (2009). *www.mfa.gov.ua*. Retrieved from <http://www.mfa.gov.ua/eu/ua/publication/content/38417.htm> [in Ukrainian].
 22. Shepetko, S.A. (2017). Mizhvidomeche informatsiino-analitychne zabezpechennia diialnosti subiektiv, yaki zdiisniuiut borotbu z orhanizovanoi zlochynnisti [Interdepartmental information and analytical support of the activities of entities involved in the fight against organized crime]. *Naukovyi visnyk Uzhhorodskoho natsionalnoho universytetu, Scientific Bulletin of Uzhhorod National University*, 43(2), 102-105 [in Ukrainian].
 23. Nakaz MVS Ukrainy "Pro stvorennia na bazi TsB Interpolu v Ukraini natsionalnoho tsentralnoho konsultativnoho punktu z problem kompiuterno zlochynnosti": vid 17 serp. 1996 r. No. 572 [Order of the Ministry of Internal Affairs of Ukraine "On the establishment of a national central advisory point on computer crime on the basis of the Central Bank of Interpol in Ukraine" from August 17, 1996, No 572]. *Arkhiv RSU HUMVS Ukrainy v Donetskii oblasti, Archive of the Regional Department of the Ministry of Internal Affairs of Ukraine in the Donetsk region*, 79, 20, 3, 5, 6-7 [in Ukrainian].
 24. Prikaz MVD Rossii "O koordinatsii mezndunarodnogo sotrudnichestva v sisteme MVD Rossii": ot 31 okt. 2017 g. No. 822 [Order of the Ministry of Internal Affairs of Russia "On the coordination of international cooperation in the system of the Ministry of Internal Affairs of Russia" from October 31, 2017, No. 822] [in Russian].
 25. Pozdniakov, A.N., & Glazkov, A.A. (2018). Mezndunarodnoe sotrudnichestvo v sfere operativno-rozysknoy deiatelnosti po borbe s etnicheskimi prestupnymi strukturami [International cooperation in the field of operational-search activities to combat ethnic criminal structures]. *Sotsialno-politicheskie nauki, Socio-political sciences*, 2, 222-225 [in Russian].
 26. MOM v Ukraini [IOM in Ukraine]. (n.d.). *dmsu.gov.ua*. Retrieved from <http://dmsu.gov.ua/mizhnarodne-spivrobotnytstvo/637-spivrobotnytstvo-z-mom> [in Ukrainian].